

На варце прыроды

«НАМ ЁСЦЬ КУДЫ РАСЦІ»,

або Навошта на кантэйнерах для смецця
маляваць кветкі і герояў мультфільмаў

«Мая праца падабаецца тым, што амаль адразу бачыш вынік. У большасці нашы людзі любяць свой горад, таму не смецяць, — кажа намеснік начальніка аддзела кантролю за абыходжаннем з адходамі Брэсцкага абласнога камітэта прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя Алёна БЯЗРУЧКА, імя якой занесена на Дошку гонару Мінпрыроды. — Зразумела, што з цягам часу нейкія аб'екты губляюць знешнюю прывабнасць, сямтам на прадпрыемствах нядбайна абыходзяцца з адходамі. Але мы робім усё магчымае, каб наша самая прыгожая зямля была і самай чыстай і бяспечнай».

— Нягледзячы на тое што правілы раздзельнага збору адходаў шырока прапагандуюцца не першы год, не ўсе людзі прытрымліваюцца іх. Ці ёсць нейкая статыстыка на гэту тэму?

— Па нашых даных, больш за 80 % насельніцтва вобласці сартуюць адходы. Для гэтага створаны адпаведныя ўмовы: толькі сёлета ўстаноўлена больш за 10 тысяч кантэйнераў для раздзельнага збору адходаў, а ўсяго іх — 21 тысяча. Планава-рэгулярнай санітарнай ачысткай ахоплены ўсе населеныя пункты вобласці. З гэтай мэтай была арганізавана

актуалізацыя ўсіх схем абыходжання з камунальнымі адходамі ў 16 раёнах вобласці і трох гарадах: Баранавічах, Брэсце, Пінску. У полі нашага зроку 688 садаводчых таварыстваў і 333 гаражныя кааператывы. Тут мы таксама актыўна працуем.

— Заўважыла, што ў Брэсце да «смеццевага пытання» падыходзяць крэатыўна. Цешаць вока кантэйнеры, упрыгожаныя малюнкамі кветак, жывёл. Гэта неяк уплывае на чысціню ў горадзе?

— Думаю, пэўная ўзаема сувязь ёсць. Няпроста было прывучыць людзей выкідаць адпрацаваныя элементы сіл-

кавання ў спецыяльныя кантэйнеры. Але калі, напрыклад, на кантэйнеры намаляваны герой з мультфільма, то ўжо дзіця кантралюе, каб непатрэбную батарэйку выкінулі куды трэба. Збор адпрацаваных элементаў сілкавання ажыццяўляецца ў 356 стацыянарных пунктах, размешчаных у аб'ектах гандлю, адукацыі, на ўчастках ЖКГ. З пачатку года сабрана 6,8 тоны адпрацаваных батарэек.

Таксама ва ўсіх раёнах вобласці сумесна з ЖКГ створаны пункты збору ад насельніцтва і месцы часовага захоўвання адходаў, якія змяшчаюць ртуць. Сёлета сабрана 89 519 штук такіх прыбораў. Іх перапрацоўка ажыццяўляецца ў вёсцы Стрыгава Кобрынскага раёна закрытым акцыянерным таварыствам «Экалогія-121» (сабрана і перапрацавана 76 тон), а таксама на базе Брэсцкага электралімпавога завода (сабрана і перапрацавана 59,32 тоны, з іх ад насельніцтва — 4,79 тоны).

— Нядаўна былі агучаны лічбы, што пры патрэбнасці 330 тысяч тон макулатуры ў год у нас збіраецца толькі 260 тысяч тон, астатнюю даводзіцца імпартаваць. Як у вас у вобласці ідуць справы з атрыманнем другасных матэрыяльных рэсурсаў (ДМР)?

— На Брэсцкім смеццерапрацоўчым заводзе была мадэрнізавана лінія механічнага сартавання адходаў пры дапамозе дааснашчэння комплексам абсталявання аўтаматычнага сар-

тавання. Дзякуючы гэтаму павялічыўся працэнт здабывання паперы і поліэтылену са змяшаных камунальных адходаў да 15—16 %. Сёлета паспяхова праходзіць эксперымент: адходы з Жабінкі і Брэсцкага раёна вывозяць на гэты завод. Мэта вельмі простая: каб больш ДМР паступала на перапрацоўку і менш — на палігоны.

Аднак ёсць і нявырашаныя пытанні. У прыватнасці, у вобласці не створаны неабходныя магутнасці для здабывання ДМР са складу камунальных адходаў. Толькі палова з тых, што паступаюць на палігоны змяшаных камунальных адходаў, праходзяць праз станцыі сартавання. Здабыча другасных матэрыяльных рэсурсаў са складу цвёрдых камунальных адходаў у цэлым па вобласці склала 20,59 працэнта.

Праблемным пытаннем па-ранейшаму з'яўляецца будаўніцтва новых палігонаў цвёрдых камунальных адходаў для захавання адходаў, якія ўтвараюцца ў Ганцавіцкім, Івацэвіцкім, Кобрынскім і Столінскім раёнах вобласці.

Нам ёсць куды расці: у пытаннях абыходжання з адходамі неабходна актывізаваць работу па павышэнні эфектыўнасці раздзельнага збору адходаў, мадэрнізацыі і стварэнні новых вытворчасцяў па іх перапрацоўцы і прыцягненні дадатковых інвестыцый на гэтыя мэты.

Аксана ЯНОЎСКАЯ.
Фота аўтара.

Крылаты свет

Цуды ў пер'ях

Ці ёсць у птушак малако, ці насамрэч крумкач — «муж» вароны?

Пра самыя распаўсюджаныя доммыслы, якія строяць людзі ў адносінах да птушак, раскажы спецыяліст па прыродаахоўных пытаннях грамадскай арганізацыі «Ахова птушак Бацькаўшчыны» арнітолаг Сямён ЛЕВЫ.

Совы дрэнна бачаць днём.

— Днём гэтыя птушкі звычайна сядзяць у сховішчах, заплушчыўшы ці прыжмурыўшы вочы, — кажа Сямён Левы. — І людзі думаюць, што яны не лётаюць, таму што не бачаць. На самай справе совы добра арыентуюцца і ўдзень. А свае яркія вочы прыплюшчаюць, каб іх не заўважылі іншыя драпежныя птушкі.

Фота Мікалая ГУПІНСКАГА

Падабранага птушаняці не прымуць назад у гняздо з-за паху чалавека. Нягледзячы на тое што птушкі сапраўды адчуваюць чалавечы пах, гэта іх не спалохае, і птушаня не кінуць — бацькоўскі інстынкт у іх дастаткова моцны.

Каршуну цягаюць курэй. На самай справе каршуну — даволі рэдкія на Беларусі птушкі, прытым яны не палююць на курэй. Гэтым займаюцца шулякі-галубятнікі (раней называліся ястрабамі-цецяроўнікамі).

— Калі шуляк панадзіўся цягаць курэй, можна абараніцца ад драпежніка сеткай, — параіў Сямён Левы. — Забіваць жа іх нельга, ды і бессэнсоўна: на месца адной птушкі прыляціць другая.

Птушынае малако — гэта выдумка. У птушак ёсць сакрэт (выдзяляецца ў валляку), падобны да тварожыстай масы, які і называюць птушыным малаком. Ім птушкі, асабліва прадстаўнікі атрада голубападобных, выкормліваюць сваё паломства. Але да аднайменных цукерак гэты сакрэт ніякага дачынення не мае.

Усе чорныя птушкі ў горадзе — вароны. Насамрэч вароны (як самцы, так і самкі) маюць чорна-шэрую афарбоўку. Часта ж збіраюцца ў чароды і шумяць у гарадах яшчэ адны прадстаўнікі крумкачовых — гракі. У прыродзе ёсць і чорныя вароны, але ў нас птушкі гэтага віду рэгіструюцца вельмі рэдка — іх арэал знаходзіцца на захадзе Еўропы.

У дзятла бывае страсенне мазгоў. За секунду дзятел можа стукнуць дзюбай 22 разы, а за дзень зрабіць 12 тысяч удараў аб цвёрдую паверхню. Але гэта не шкодзіць здароўю птушак дзякуючы цэламу шэрагу прыстасаванняў, якія яны выпрацавалі за час эвалюцыі.

Снягір — «зімовая» птушка. Гэта меркаванне ўзнікла таму, што людзі не бачаць снегіроў у цёплы час. Але летам яны таксама знаходзяцца ў Беларусі: гнездавы перыяд і час кармлення птушанят птушкі праводзяць, як правіла, у яловых лясах. Зімой жа снегіры прылятаюць да чалавечых паселішчаў у пошуках больш даступнага корму.

Вераніка КОЛАСАВА.

У свеце жывёл

«ЗУБР — ГЭТА ЛЯСНАЯ КАРОВА»

ЯК ПРАЕКТ «ВЕТЛАНДС» ДАПАМАГАЕ ЗВЯРАМ І ЛЮДЗЯМ

«А, вунь яны, прыгажуні!» — паказвае кудысьці на гарызонт Васіль ГУРКОЎ, дырэктар рэспубліканскага ландшафтнага заказніка «Налібоцкі». Праз тры хвіліны пад'язджаем бліжэй, і тры размытыя маленькія кропкі ператвараюцца ў дзясяткі статных зуброў. Усяго некалькі крокаў аддзяляюць нас ад жывёл. Асноўная частка іх хутка разбягаецца, і толькі тры веліканы і адзін падлетак з цікавасцю і нейкім напружаннем глядзяць на нас некаторы час, быццам пазіруюць на камеру. Аднак не. Сапраўдныя матывы іх насцярожаных паводзін выдаюць маленькія капітокі і вушкі, што тырчаць з-за вялікай постаці. Як і ўсе бацькі, дарослыя зубры проста абаранялі свайго малыша.

Пасля Васіль Гуркоў раскажы, што зубры ў Налібоцкай пушчы да чалавека ўжо даўно прывыклі. А некаторых егераў нават ведаюць у твар, таму, напрыклад, з сенам могуць падпусціць вельмі блізка. Гучыць забавна, але ўзнікае лагічнае пытанне: навошта дзікіх жывёл увогуле кормяць у заказніку, гэта ж не заапарк. Адказ трэба пачаць здалёку.

У канцы мінулага стагоддзя ў «Налібоцкім» была створана першая папуляцыя зуброў, якія жывуць на волі (дагэтуль рэдкіх жывёл трымалі тут у вальерах). І калі ў той перыяд іх колькасць бесперапынна расла, то сёння паказчыкі нараджальнасці знізіліся да нуля. Справа ў тым, што яшчэ 20 гадоў таму Налібоцкая пушча выглядала па-іншаму — разам з лесам тут гарманічна суіснавалі і адкрытыя прасторы, дзе пасвілася свойская скаціна, нарыхтоўвалася сена, а таксама карміліся і дзікія жывёлы (у тым ліку і зубры). Аднак з цягам часу людзі пакінулі заказнік, а дзікія жывёлы самастойна расчышчаць сабе лугі не паспявалі, таму хутка апошнія зараслі хмызнякамі. Сваю ролю адыграла і меліярацыя, калі большая частка поймаў была пераўтворана ў каналы, якія, у сваю чаргу, засяліліся бабрамі.

— Зубр — гэта лясная карова, якой патрэбна трава. Прытым трава, што расце ў лесе ці побач з ім. Цяпер знайсці яе ў заказніку яны не могуць, таму і пачалі выходзіць на калгасныя палі, а гэта сур'ёзная праблема, — падкрэсліў загадчык сектара міжнароднага супрацоўніцтва НПЦ па біярэсурсах НАН Беларусі Аляксандр КАЗУЛІН.

Дапамагчы зубрам і людзям (якія пакутуюць ад нечаканых гасцей) павінен п'яцігадовы праект «Ветландс», які фінансуецца Глобальным экалагічным фондам і рэалізуецца Праграмай развіцця ААН сумесна з Міністэрствам прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя.

Па словах спецыялістаў, адна з мэт — аднавіць мазаічнасць лесу, каб жывёлы не разбягаліся. І першыя вынікі ўжо ёсць. Так, на сямі лугавых тэрыторыях да снежня будзе выдалена ўся лішняя расліннасць, а гэта каля 146 га. А ў сакавіку тут пасеюць спецыяльныя сумесі траў, якія вельмі любяць зубры: цімафееўку, купкоўку, аўсяніцу і г. д. Тэхніка, што дапамагае пазбаўляцца ад хмызнякоў, і спецыяльныя сумесі былі закуплены ў рамках праекта. Увогуле за пяць гадоў плануецца расчысціць каля 500 га

такіх угоддзяў. Таксама прадугледжаны і падкормачныя пляцоўкі на зімовы перыяд з ячменем, соллю, галінамі і сенам.

Ёсць у праекта і больш маштабныя планы — генетычнае аздаруленне налібоцкай мікрапапуляцыі зубра. Для гэтага на аснове малекулярна-генетычных даследаванняў, магчыма, ужо ў наступным годзе, правядуць пашпартызацыю жывёл.

— Мы не думаем павялічваць колькасць налібоцкіх зуброў да небывалых памераў. Увогуле, іх павінна быць столькі, колькі пракорміць пушча, — сказаў Аляксандр Казулін. — У ідэале, вядома, мы хочам, каб усе беларускія мікрапапуляцыі, якіх зараз дзесяць, мелі магчымасць сустракацца.

Кацярына ЦІТОВА.
Фота аўтара.